

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 7.

Tilleggsspørsmål nr.

Emne: Skav.

Oppskr. av: Peder Pedersen

(adresse): Høylandet

Fylke: Nord-Trøndelag.

Herad: Høylandet

Bygdelag: Høylandet

Gard: Brønnø

G.nr. 87 Br.nr. 4.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Eller eige røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Ad sp. 1.

SVAR

Det varlege sammanne ein nyttar umfor
utanom høg og haln er helst hjelpefor, men
i sume høk raudefor, d. v. s. i dei år høgaa-
linga er so lita at ein kannt samta nyttje
skav og beite for å kunne joda beistapen
fram underen over.

" sp. 2.

Stoko slikt sammanne for desse forslaga
er ikkje kjend her.

" sp. 3.

Gjenningsordet skava vert böjgd slikt:
Stolid: skav (utan j) Forkid: skov, framlid:
skava. Gj visu elles til det og skriv her om
korleis dette ordet blir böjgd i dei ymse
sida.

" sp. 4.

Skav har for i lida vore nyttje nytta til
krøterfor her i bygda. Det vart da rekna som
eit årvest- forslag- både avdi ein på den måten
kennde åkje eit det andre faret og med di
ein trüdde at skav hadde ein heldig vert-
stad på kroppsbygningen at krøtera. Ennu
blir skav i allfall på sume gardar nytta
til hjelpefor i dårlege høgår. Dette forst har
vare og blir framleis kalla for skav.

" sp. 5.

Det kleslag ein nyttar til skav er rogn(rainn)
og osp. Det er berre borten av desse kleslaga

ein skav og ikkje av andre kreslag eller barde.
 Ein rekmar skav av rogn for å vera det beste
 og det som vrottera likar best. Men er so det
 er lite eller ikkje av dette kreslaget på dei
 ein skilde garden, so får ospe gjeve tenest.
 Dei som ikkje skav skog hadde - jette gjeme hog-
 ge hos andre i grunnlaget. Mot ei reinnleg
 godtgjerdelse - helst i form av eit eller anna
 arbeid på garden.

Adsp. 6.

Skav ein nemmer ordet skav er det helst rogn
 ein tenkje på.

" Sp. 7.

Dette krenet er ikkje kjend her. Det er i den eine
 eller andre form. Heller ikkje voko anna
 liknande kren.

" Sp. 8.

Det var tui og saue som fette og får skav, ikkje
 best det er veit. Skav var i gamal tid. da det
 var heller lite om høg nytta mest heile vinde-
 ren heile dei tynne som mjølke mest. Og det
 var som oftast blanda saman med anna
 for og helst i dei so kalla "küstampani". Det
 var runde stavforma kopsar (ampar) som ein
 fylte med agnar, høg jø, høg modd ("højrust").
 Over på denne blandinga la ein so eit lag med
 skav. Innhalde i desse stampen var ferdig
 laga om morgonen, - mure joss telet da gjette
 for seg. Ein slo so noko kottor de vatn over
 blandinga i kvar stamp og let det so stå slik
 til ein skilde foru biskapen om kielden i
 jennida. For tynne var dette den reire
 jorkemmarat avdi laigen av skavet hadde
 sett ein god smak på det andre foret i stamp-
 pen. Eller at desse "küstampani" no er gått
 or bruk avdi det fylgde so mykje ompant
 arbeid med dei - blir skavt gjeve kiert og.

2. del. blad.

ikke blanda sammen med annen forslag. Skov og
elder eller bjerk vil det vera nytteløst og gjeva
kjerne.

Sp. 9.

Det har vore almindelig meening mellem
folk her at ein jekk feitar mjølk, meier og
gylare smør når ein bruka skov i foringa.
Dei smør har ein ikke kjøpke for at skov og rogn
ellu osp har gjeve beste smør på mjølk.

Sp. 10.

Det har vore almindelig her at ein for eies
erend til skogen for å henta heim det skov
ein skield. ha til skaving. Når vindupiet bli
godt i skogen skal ein gjere hogge og høge
heim. det skov ein krenge for ei lenger tid.
Og gjer her mektig på at beet som blir
nytt til skov bli høgt heim med alle
greiner og smakernde. Alt skal nyttast, Smått
og stort

Sp. 11.

Her heiter det: "Høge heim skov" eller: "å
gare til skovskogen".

Sp. 12.

Skov. Sjå elles ovanfor under sp. 10 og 11.

Sp. 13.

Ordet marka er ikke brukt her

Sp. 14.

Det er helst om forjulsveken - da har folk
hav bestom tid - at ein hentar heim skov
fra skogen. Alt folk skilde fara til skovsko-
gen på fastaride hjarta og henta heim skov
på langfredag har ikke var sed her i
bygd, og her har vi ikke eingong høgt gjeve
den skoven

Sp. 15.

Det var helst om kveldene eller at alt ute =
arbeid var undangott ein tok til med
skavinga; for det var inntilysarbeid som
ein sa og tunde gjerast i eldskjaset. Ein helst
oftast til inne i daglegstova eller i kjøkenet
att med om rennde. Seid ut mot varen

821

4
Da det hadde vorte gjøsekerbaer kunde ein og
halde til i gjøset med skavinga. Ein hoggesta-
vel seindt om morgonen eller tidleg på dagen, bar
det so inn i eit varmt rom so det kunde line
opp for ein for ein tok til a skær, forom vinde-
ken var borten som oftast. Gjøse. Rad. tar folk
og kinnfalk- tok del i arbeidet. Harfalka skav
gjerni dei store kjøppan, mens kinnfalka
tok seg av dei mindre.

Sp. 16.

Verket ein nyttå var ein skov var som oftast
ein varleg kollektiv. Samtidig kunde ein og
nyttå ein bandtjern, var ein skov ein lang
og tukt skange. men da heiet ein alltid eite
ein eller annan stad eller i skogen. På
bandtjernen var to handtak.

" Sp. 17.

Isærme når kunde det vera nokon skilnad
på korleis ein gjekk fram med skavinga.
Der som kiltrova gjorde det var det a høye
neim skav (ved) på skogen eller fjellet drog
eit par mann med hest og slede og hogge
med noko tre av rogn eller osp, som so var
kappa seind i høylege lengde eller at all
små tristen var hogge vekk. Desse stottane
var so reist på skrå mot ei gran eller eit
annat tre, og so tok ein med bandtjernen til
skave borten or stotten, helst i so heime
og fere renndor som melet. Små greiner
var ikkje skov ike i skogen. Skavet var so
stappa i sekke og kjøpt heim. Når ein på
den måten banka heim mykje skav på ein
gang, var ein nøydde til a bløfte det i
varmt vatn kvar gang ein skilde nytt
det, for ellers var det for kurt, so kjone ikkje
vilde eke det.

3de blad. Som oftest nyttar ein tollekniven når ein skov. Stoko særskildt redskap til å halde skavkjeppen med, er allere vorte brukt på Nøglendel-eklevdet og veit- eller hav høgt. Nær ein skov skilde ein mellom to slag kjelpe for: skov og brom. Som gjaldt fram nemnt høyrde ein heile skavstreeet med alle små kvistar og knoppar på. Så ein so hogg stund skavet i kjeppar i lengder høveleg til ved, skilde ein i frå dei tømaste små kvistene med knoppar på. Desse vart so brote sund i stutte lengder på noke cm. og vart kalla "brom", og som fordel mest vart nytta til for åt saie.

18. det skavhal- wikkje tjemat i bygde vår-keller idtji eit slikt redskap som det som er nemnt under sp. 18.

19. Veden ein skov kallar ein og skav. Så ein skov

held ein skavkjeppen i vinsten handa og legg han over vinsten joken ovanfor knivet. Med tollekniven i høgre handa stevein so borten av kjeppen med å føre kniven ovanfra og med- eller kjeppen. Det er allso kniven og ikke kjeppen som er i rørsle.

20. Veden ein skov kallar ein og skav.

21. Borten ein skov blir nemnt med same namn: skav.

22. Som det synes seg av det. gjaldt. har fortalt skov ein både lærne kjeppar og dei som er hjukkare. Som oftest er veden ein skov passeleg lang til brennefang i omnen. Men er veden noke hjukkappa ein den so lang at den kan nyttast til ved i brennningen. Så denne veden er lagra ei

6
leid so den er vortte rikkig lere, reknaast den
for a vera den beste bakarommed ein kan
ha til det bruk.

Ad. Sp. 23.

Kjeppeane ein har skavi (skov, har skavi)
blir kalla skjivell. (ein skjivell, fleire skjiveller)
Namnet er eins anten kjeppeane er store
eller små

Sp. 24.

Det er om a gjera a ja skavt. so teirne og
jint som raade; men ein ma alltid seja
for at ein jar med all borten for ein lere
at den del av borten som er norast ved en
er den mest helse same for dyra. Det er nem-
leg ei almen meening her at skav er ei
helse same for som hjelpu pa frivla at
ni og sau.

Sjalsagt er ikkje alle like flinke til a
skave. Det kjem mykje an pa handlaget
at jette.

Sp. 25

Sp. 22. Nr

Skjivellen blir anten nytta til omrved
eller til a brenne i bakarommen - eller
storleiken av veden.

Sp. 26.

Stog da nyttar ein fram leis skav i joringa
og da helst i darlege kobjar.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY